

УДК 657.1

**ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО (ФІНАНСОВОГО)
ОБЛІКУ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ**

кандидат економічних наук, Атамас О. П., Сичева Д. В.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, Україна,
Дніпро

Запропоновані шляхи удосконалення організації фінансового обліку на сільськогосподарських підприємствах, які нерозривно пов'язані з вирішенням актуальних завдань в галузі. Враховуючи роль аграрного сектору в економіці держави, на сучасному етапі розвитку, стає питання розробки оптимальних напрямів організації бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах. Що сприятиме підвищенню його значення в управлінні економікою та дасть змогу досягти раціонального й ощадливого використання ресурсів, запобігти виникненню непродуктивних витрат і втрат, а також забезпечити збереження матеріальних цінностей підприємства.

Ключові слова: фінансовий облік, організаційний процес, аграрний сектор, облікова інформація, фінансова звітність.

*кандидат экономических наук Атамас А. П., Сичева Д. В.
Вопросы организации бухгалтерского (финансового) учета на сельскохозяйственных предприятиях / Днепропетровский государственный аграрно-экономический университет, Украина, Днепр*

Предложены пути усовершенствования организации финансового учета на сельскохозяйственных предприятиях, которые неразрывно связаны с решением актуальных задач в отрасли. Учитывая роль аграрного сектора в экономике

государства, на современном этапе развития, становится вопрос разработки оптимальных направлений организации бухгалтерского учета на сельскохозяйственных предприятиях. Что будет способствовать повышению его значение в управлении экономикой и позволит достичь рационального и экономного использования ресурсов, предотвратить возникновение непродуктивных затрат и потерь, а также обеспечить сохранность материальных ценностей предприятия.

Ключевые слова: финансовый учет, организационный процесс, аграрный сектор, учетная информация, финансовая отчетность

O. P. Atamas, PhD in Economics; D. V. Sicheva The organization of financial accounting for agricultural enterprises / Dniprovsky State Agrarian and Economic University, Ukraine, Dnipro

The ways of improving the organization of financial accounting in agricultural enterprises, which are inextricably linked with the solution of urgent problems in the industry, are proposed. Taking into account the role of the agrarian sector in the state's economy, at the present stage of development, the question becomes the development of optimal directions of accounting organization at agricultural enterprises. This will increase its importance in the management of the economy and will allow to achieve rational and economical use of resources, prevent the occurrence of unproductive costs and losses, and ensure the preservation of the material assets of the enterprise.

Key words: financial accounting, organizational process, agrarian sector, accounting information, financial reporting.

Вступ. Аграрний сектор економіки в Україні є однією з основних бюджетоутворюючих сфер, який займає друге місце в товарній структурі експорту (близько 40%). Підвищення ефективності та

стабільності розвитку сільського господарства загалом є однією з найбільш вагомих у системі розвитку економіки, адже від нього залежить функціонування інших галузей, зокрема: хімічної, фармацевтичної, хлібопекарської, консервної, кондитерської та інших галузей.

Ситуація, що склалася на даний час в аграрному секторі, зумовлює ряд викликів, основними з яких є необхідність поліпшення умов ведення бізнесу, проведення якісних перетворень, спроможних забезпечити підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва на внутрішньому та зовнішньому ринку, продовольчу безпеку держави, і наближення до європейської політики у сфері сільського господарства.

Сучасні процеси трансформації економічних відносин у аграрній сфері вимагають кардинальної зміни форм і методів управління. Виникає необхідність дослідження відповідності якісних характеристик інформації і показників, що формуються системою бухгалтерського обліку, потребам усіх рівнів управління сільськогосподарських підприємств. [1]

Проблеми організації і методики бухгалтерського обліку постійно знаходяться в центрі уваги науковців і економістів усіх країн світу. Серед вітчизняних вчених вагомий внесок у розвиток бухгалтерського обліку на різних історичних етапах зробили М. Т. Білуха, О. С. Бородкін, Ф. Ф. Бутинець, Ю. А. Веріга, А. М. Галаган, Т. Гольц, Я. А. Гончарук, М. Я. Дем'яненко, В. А. Жук, О. О. Канцуров, Г. Г. Кірейцев, Т. М. Ковальчук, П. П. Німчинов, М. Ф. Огійчук, Ю. І. Осадчий, В. М. Пархоменко, П. Т. Саблук, В. В. Сопко, Н. М. Ткаченко, М. Г. Чумаченко, В. Г. Швець, В. О. Шевчук та інші. Серед зарубіжних учених – Д. Мидлтон, М. Ф. Ван Бреда, Д. Мей, Г. Мюллер, В. Ф. Палій, В. Патон, Д. Форрестер, І. Шер, Е. Шмаленбах.

У наукових працях дослідників знайшли відображення різні аспекти організації бухгалтерського обліку, але з часом виникає необхідність поглибленого комплексного дослідження побудови обліку в сільськогосподарських підприємствах. Дослідження бухгалтерського обліку як інформаційної системи для управління, а останнього - як засобу впливу на регулювання діяльності – є ключовим для досягнення успіху.

Ефективність системи обліку залежить від органічного поєднання методологічних та організаційних складових. Методологічні складові розробляються й устанавлюються централізовано – органами, які здійснюють керівництво обліком (Урядом через відповідні міністерства і відомства – Міністерством фінансів, Державним комітетом статистики тощо), організаційні розробляються самостійно кожним підприємством, виходячи з його структури, особливостей технології та організації виробництва. При розробці системи обліку на підприємствах, відповідальні за це посадові особи керуються різними нормативно-правовими актами, у першу чергу це: Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні » від 16.07.99 р. № 996 -XIV (далі ЗУ «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»), «Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку», затвердженим наказом МФУ від 24.05.95 р. № 88 (далі Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку); «Планом рахунків бухгалтерського обліку» та інструкцією щодо його застосування, затвердженими наказом МФУ від 30.11.99 р. № 291, а також Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Організаційна складова системи бухгалтерського обліку, це раціональна система відображення операцій і результатів діяльності з

урахуванням економіко-організаційних особливостей підприємства, результати впровадження якої гарантують достовірність інформації, їх повноцінність для прийняття оперативних та стратегічних рішень.

Раціональна організація бухгалтерського обліку базується на застосуванні загальноприйнятих передумов:

- вивчення структури, технології та організації виробництва;
- організації роботи облікового апарату;
- організації облікового процесу (визначення обсягу облікових робіт);
- володіння працівниками бухгалтерії (бухгалтером, власником) діючої законодавчої та нормативної бази щодо питань ведення бухгалтерського обліку.

Окрему увагу необхідно приділити організації облікового процесу, який є основою ефективної роботи як бухгалтерської служби, так і всього підприємства в цілому.

Для вдосконалення організаційного процесу треба напрацювати визначення і покращання розуміння процедури і пріоритетів розкриття облікової політики підприємства. При цьому основними завданнями є:

- створення умов для формування достовірної, правдивої і корисної інформації про фінансовий стан і результати діяльності;
- забезпечення прозорості і надійності фінансової звітності як найважливішого джерела інформації для прийняття управлінських рішень широким колом зацікавлених користувачів.

Інформація, сформована виходячи з цих завдань, відповідає загальним потребам організаційного процесу фінансового обліку.

Вдосконалення повинно стосуватися усіх ланок організаційного процесу, який в усталеному уявленні передбачає вибір та обґрунтування форм: організації бухгалтерії, штату облікового апарату, оптимальної форми обліку та вибір облікової політики.

Організація роботи облікового апарату напряду пов'язана із визначенням способу організації облікового процесу на підприємстві (згідно ст. 4 ЗУ «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» - формою його організації). Згідно зазначеної статті ведення бухгалтерського обліку на підприємстві може здійснюватися за однією із форм:

- введення до штату підприємства посади бухгалтера або створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером;

- користування послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи;

- ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку централізованою бухгалтерією або підприємством, суб'єктом підприємницької діяльності, самозайнятою особою, що провадять діяльність у сфері бухгалтерського обліку та/або аудиторської діяльності;

- самостійне ведення бухгалтерського обліку та складання звітності безпосередньо власником або керівником підприємства. [2]

Облікова політика має велике значення для всіх видів підприємницької діяльності і скрізь вона має свої особливості, але її вихідні положення єдиними (спільними) для всіх – отримання оптимізованої, у довгостроковому плані, норми прибутку. Від уміло сформованої облікової політики багато в чому залежать ефективність управління господарською діяльністю підприємства та стратегія його розвитку на тривалу перспективу.

На розробку облікової політики впливають різні фактори:

- форма власності та організаційно-правова структура підприємства;

- галузеві особливості, які визначають вид діяльності та зумовлюють технологічно-організаційні умови роботи;
- обсяг діяльності, кількість працівників, номенклатура продукції;
- відносини з податковою системою, а саме наявність пільг та умови їх одержання;
- умови постачання та збуту продукції;
- матеріальна база та рівень забезпечення кваліфікованими обліковими працівниками;
- система та умови організації матеріальної зацікавленості, відповідальності.

Відповідальність за розробку облікової політики покладається на головного бухгалтера із затвердженням даного документу керівником підприємства. У документі обов'язково розкривається в окремих розділах методичні принципи побудови бухгалтерського обліку, техніка його ведення та організація роботи бухгалтерської служби.

Висновки. В умовах господарювання сільськогосподарські підприємства під впливом рівнів регламентації, інтересів управління, а також ролі системи обліку в суспільстві змінюються якісні характеристики системи організації бухгалтерського (фінансового) обліку.

В його системі виявляється підприємницька здатність, сутність якої полягає в ефективному використанні ресурсів для відображення показників господарської діяльності під впливом запитів різних рівнів управління. При цьому працівники бухгалтерської служби послідовно приймають рішення про застосування прийомів і способів бухгалтерського обліку з метою всебічного обґрунтованого висвітлення стану суб'єкта управління для створення можливостей подальшого розвитку останнього.

Організація бухгалтерського (фінансового) обліку відіграє важливе значення і підвищує його роль у процесі управління сільськогосподарськими підприємствами, надає можливість розв'язання завдання комплексного управління окремими об'єктами на рівні підприємства, галузі та всієї економіки держави в цілому.

Література:

1. Баєвська Л. Л. Бухгалтерський облік в сільськогосподарських підприємствах, інтегрованих з підприємствами інших галузей. Рукопис.
2. Лисиченко О. О., Атамас П. Й., Атамас О. П. (2019). Фінансовий облік: навчальний посібник, За заг. ред. канд. екон. наук, проф. П. Й. Атамаса, Київ, Центр учбової літератури, 356 с.

References:

1. Baievskaya L. L. Bukhhalterskyi oblik v silskohospodarskykh pidpryiemstvakh, intehrovanykh z pidpryiemstvamy inshykh haluzei. Rukopys.
2. Lysychenko O. O., Atamas P. Y., Atamas O. P. (2019). Finansovyi oblik: navchalnyi posibnyk, Za zah. red. kand. ekon. nauk, prof. P. Y. Atamasa, Kyiv, Tsentr uchbovoi literatury, 356 s.